

รูปแบบการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรี
Model of Administration of Local Administration Organization
for the Development of Life Quality of the Ageing
in LopBuri Province

กานดา เต๊ะขันหมาก*

กาสัก เต๊ะขันหมาก**

ปัญญา อนันตนาชัย***

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลพบุรี ๒) ศึกษาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรี ๓) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรี และ ๔) นำเสนอรูปแบบการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรี โดยประยุกต์ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพประกอบกัน การวิจัยเชิงปริมาณเป็นการวิจัยเชิงอธิบาย โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้จากการสุ่มอย่างง่ายจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลพบุรี ๙๗ แห่ง ซึ่งเป็นตัวแทนที่ดีของประชากร เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่มีคุณภาพสูง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ตามวิธีการของเพียร์สัน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพประยุกต์ใช้การศึกษาภาคสนามจากกลุ่มตัวอย่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลพบุรีที่มีประสิทธิภาพสูงในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่ได้รับการเลือกอย่างเฉพาะเจาะจง ๔ แห่ง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการวิเคราะห์เอกสาร การสำรวจชุมชน การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

ผลการวิจัยพบว่า ๑. คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และอยู่ในระดับมากทุกด้าน (ร่างกาย จิตใจ สังคม เศรษฐกิจ สติปัญญา และการพัฒนาตนเอง) ๒. การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรีในเชิงปฏิฐานในระดับน้อย โดยมี ๔ องค์ประกอบของการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วน

* หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

** คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

*** คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรีเชิงปริมาณในระดับน้อย ได้แก่ ๑) การบรรลุวัตถุประสงค์ ๒) การควบคุมและการประเมินผล ๓) การงบประมาณ และ ๔) การมีส่วนร่วมของประชาชน ๓. รูปแบบการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรี ๔.๑) ปัจจัยความสำเร็จของรูปแบบการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรี โดยทุกปัจจัยมีความสำคัญในระดับมาก เรียงลำดับความสำคัญ คือ ๑) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ๒) ทุนทางสังคม/วัฒนธรรม/เศรษฐกิจ/สิ่งแวดล้อมของตำบล ๓) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล/กองทุนหลักประกันสุขภาพตำบล ๔) ชมรมผู้สูงอายุตำบล ๕) หน่วยงาน/องค์กรภาครัฐ/เอกชนที่อยู่ในเขตปกครอง และ ๖) หน่วยงาน/องค์กรภาครัฐ/เอกชนที่อยู่นอกเขตปกครอง ๔.๒) การบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรี ดำเนินการได้ใน ๒ ลักษณะ คือ ๑) การส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยตรง และ ๒) การระดมความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ จากหน่วยงาน/องค์กรภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม ทั้งที่ตั้งอยู่ในและนอกเขตปกครอง

คำสำคัญ: การบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

ABSTRACT

The research objectives were 1) to study administration of local administrative organization in Lopburi province, 2) to study life quality of the ageing in Lopburi province, 3) to study correlation of administration of local administrative organization and life quality of the ageing in Lopburi province, and 4) to purpose model of administration of local administrative organization for the development of life quality of the ageing in LopBuri province. Mixed methodology of quantitative and qualitative research was used. For quantitative research, explanative research methodology was used. 97 samples of local administrative organization's representatives in Lopburi province were random for collected data by questionnaires with high quality. Data analyzed by descriptive statistic (mean and standard deviation) and inference statistic (Pearson's correlation product moment). For qualitative research, applied field study was used, data collected by document analysis, community survey, non-participant observation

Main findings were: 1. Quality of life of the ageing in LopBuri province were high level, and in all aspects, (physical, psychological, social, economic, intellectual and personal development). 2. Administration of local administrative organization correlated to quality of life of the ageing in Lopburi province positively in low level, and 4 components of administration of local administrative organization correlated to quality of life of the ageing in Lopburi province positively in low level such as: 1)

the objectives, 2) control and evaluation, 3) budgeting, and 4) people's participation). 3. The model of administration of local administration organization for the development of life quality of the ageing in LopBuri province were; 4.1) There were 6 success factors, in high important, of administration of local administration organization for the development of life quality of the ageing in LopBuri province, priorities were, 1) local administration organization, 2) social cultural economic and environment capital, 3) district health promotion hospital and district health fund, 4) ageing club, 5) governments and non-governments inside the district, and 6) governments and non-governments outside the district. 4.2) There were 2 ways for administration of local administration organization for the development of life quality of the ageing in LopBuri province, 1) to promote and support the development of life quality of the ageing directly, and 2) to rally for the development of life quality of the ageing from governments, non-governments, private sectors, both inside and outside the district.

Keyword: Administration of Local Administration Organization, Development of Life Quality of The Ageing

๑. บทนำ

ประเทศไทยมีอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุเร็วที่สุดในโลกประเทศหนึ่ง^๑ โดยก้าวเข้าสู่ “สังคมผู้สูงอายุ” ในระยะเวลาอันสั้น ทั้งจำนวนและสัดส่วนของผู้สูงอายุต่อประชาชนโดยรวมเพิ่มขึ้นมากและอย่างรวดเร็ว จากร้อยละ ๗.๔ ของจำนวนประชากรรวมในปี ๒๕๓๓ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๓.๔ ในปี ๒๕๕๘ และคาดว่าจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๑๕.๓ ในปี ๒๕๖๓ และในปี ๒๕๖๗ จะเริ่มเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ (Completed Aged Society) และคาดการณ์ว่า ในปี พ.ศ. ๒๕๙๓ ประชากรที่มีอายุตั้งแต่ ๖๕ ปีขึ้นไป จะคิดเป็นร้อยละ ๒๗.๔ ของประชากรทั้งประเทศ ซึ่งมากเป็นอันดับ ๕ ของเอเชีย รองจากญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ฮองกง และได้หวัน^๒ การที่จำนวนและสัดส่วนของผู้สูงอายุไทยได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทำให้เกิดปัญหาที่สังคมไทยอาจตั้งตัวรับไม่ทัน โดยปัญหาจะเริ่มรุนแรงขึ้นตั้งแต่ ปี ๒๕๖๐ เป็นต้นไป จากข้อมูลในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ มีผู้สูงอายุมากถึงหนึ่งในสาม (ร้อยละ ๓๔.๓) ของผู้สูงอายุทั้งหมดมีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจน (ไม่รวมคนที่ไม่มี

^๑ มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิ. ๒๕๕๐), หน้า ๕๖.

^๒ Wan He, Daniel Goodkind, and Paul Kowa, *An Aging World: 2015 International Population Reports*, U.S. Government Publishing Office, (Washington, DC. 2016), p.45.

รายได้^๓ และสิ่งหนึ่งที่พร้อมกับจำนวนที่เพิ่มขึ้นและความยืนยาวของชีวิตที่สูงขึ้น คือ ปัญหาสุขภาพ ยิ่งผู้สูงอายุที่อยู่ในชนบทแล้ว อาจกล่าวได้ว่าได้รับการส่งเสริมสุขภาพน้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับผู้สูงอายุที่อยู่ในเมือง สังคมไทยจะเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างแท้จริง ทุกคนจึงเริ่มเห็นความสำคัญของการเตรียมความพร้อมเพื่อวัยสูงอายุเพราะสิ่งนี้จะเป็นการป้องกันและแก้ปัญหาผู้สูงวัยได้ดีที่สุด^๔ แต่จากสภาพความเป็นจริงในสังคมพบว่าสังคมไม่ได้ให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุ และมีการทอดทิ้งผู้สูงอายุกันมาก^๕ ดังนั้น การก้าวขึ้นสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็วของสังคมไทยย่อมส่งผลให้วิถีชีวิตและพฤติกรรมของผู้คนในสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วไม่น้อยทำให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องรวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีการเตรียมมาตรการรองรับอย่างทันทั่วทั้งที่พร้อมที่จะก้าวทันสถานการณ์ของผู้สูงอายุและปรับกระบวนการทัศน์เดิมจากที่มองผู้สูงอายุว่าเป็นภาระของสังคมทำให้เป็นผู้ใช้ประโยชน์ที่สะสมมายาวนานให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม

จังหวัดลพบุรีอยู่ในระหว่างเปลี่ยนผ่านทางประชากร โดยประชากรวัยเด็กมีจำนวนลดลง และประชากรวัยสูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ใน พ.ศ.๒๕๕๒ มีประชากรวัยสูงอายุร้อยละ ๑๓.๓๙ ซึ่งได้เข้าสู่สังคมสูงอายุแล้ว จากการคาดประมาณประชากรของสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติร่วมกับวิทยาลัยประชากรศาสตร์ คาดว่าใน พ.ศ.๒๕๖๓ จังหวัดลพบุรีจะมีประชากรในวัยสูงอายุเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๑๙.๕๒ (ประมาณ ๑ ใน ๕ ของประชากรทั้งหมด) และจะมีผู้สูงอายุมากกว่าเกือบครึ่งหนึ่งของประชากรวัยเด็ก คือผู้สูงอายุ ๑๔๕ คนต่อเด็ก ๑๐๐ คน

คุณภาพชีวิตเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อบุคคลและสังคมเป็นสิ่งที่มนุษย์สามารถกำหนดการสร้างเกณฑ์มาตรฐานเพื่อให้ระดับการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้และเพื่อการทำให้การพัฒนาตนเองและสังคมไปสู่เป้าหมายที่ปรารถนาบุคคลแต่ละคนและแต่ละครอบครัวจึงมีการพัฒนาตนเองในด้านการศึกษามีแนวคิดและเจตคติที่ดี การรู้จักบริหารตนเอง การมีความเอื้ออาทรต่อบุคคลอื่นการมีอาชีพ มีรายได้ มีคุณธรรมและศีลธรรม ฯลฯ หากทุกคนในสังคมสามารถปฏิบัติได้เช่นนี้ก็เท่ากับว่าสามารถช่วยยกระดับทั้งของตนเองและสังคมให้มีคุณค่า มีความเจริญงอกงามพัฒนาไปสู่สังคมอุดมคติ ปัญหาต่างๆ ในสังคมจะลดลงหรือหมดไป ดังนั้น ประเทศต่างๆ จึงใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีภารกิจและหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ และที่แก้ไขเพิ่มเติม กำหนดให้มีหน้าที่ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ และพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม กำหนดให้มีหน้าที่

^๓ มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิ. ๒๕๕๐), หน้า ๘๗.

^๔ จิตติมา กตัญญู และวิทยา ตันอารีย์, **หลักการดูแลผู้สูงอายุเบื้องต้น**, (เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, ๒๕๕๓), หน้า ๔๘.

^๕ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, **การดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**, (กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๔), หน้า ๔๖.

ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ ประกอบกับพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่ให้เทศบาลมีอำนาจและหน้าที่ในการสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส^๖ ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่

การนำเสนอรูปแบบการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรี ซึ่งนอกจากจะเป็นการช่วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลพบุรีให้สามารถพัฒนาบทบาทที่เหมาะสมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้ตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ จนสามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างมีคุณค่าและมีความสุข พัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ ระบบและมาตรการการส่งเสริมดูแลการจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม การส่งเสริมบทบาทและศักยภาพของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน สังคม ประเทศ รวมทั้งจะได้รูปแบบการส่งเสริมคุณภาพชีวิตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่อื่นต่อไป

๒. วัตถุประสงค์การวิจัย

๒.๑ เพื่อศึกษาการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลพบุรี

๒.๒ เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรี

๒.๓ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรี

๔.๔ เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรี

๓. วิธีดำเนินการวิจัย

ประยุกต์ใช้ระเบียบวิธีของการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพมาใช้ประกอบกันในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

๓.๑ การวิจัยเชิงปริมาณ

ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงบรรยาย และการวิจัยเชิงอธิบาย โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร (นายกหรือปลัด) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลพบุรี โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มอย่างง่ายตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณ จำนวน ๙๗ คน ซึ่งเป็นขนาดกลุ่มตัวอย่างที่พอดีและเป็นตัวแทนที่ดีที่สุดของประชากรได้ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้

^๖ ธนียา โพธิ์งาม, “การศึกษาปัญหาและความต้องการสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกปี่ฆ้อง อำเภอมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว”, วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๗): ๑๗๒.

แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและได้รับการพัฒนาจนเกิดความเที่ยงตรง (Validity) และมีความเชื่อมั่น (Reliability) สูงมาก (การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (๔๕ ข้อ) $\alpha = .887$ และ คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ (๕๗ ข้อ) $\alpha = .866$) วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติบรรยาย โดยการวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง (ค่าเฉลี่ยเลขคณิต) และการวัดการกระจาย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) และใช้สถิติอ้างอิงโดยการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ตามวิธีการของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient)

๓.๒ การวิจัยเชิงคุณภาพ

ใช้สำหรับการศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ตามสภาพที่เป็นจริงของการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ทั้งที่ดำเนินการผ่านมาแล้วและกำลังดำเนินการอยู่ โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลพบุรีที่มีประสิทธิภาพสูงในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ ที่ได้รับการเลือกอย่างเฉพาะเจาะจงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ๔ แห่ง ได้แก่ เทศบาลตำบลโพธิ์ตากแก้ว อำเภอท่าเรือ องค์การบริหารส่วนตำบลกุดตาเพชร อำเภอลำสนธิ องค์การบริหารส่วนตำบลดงมะรุ่ย อำเภอโคกสำโรง และองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยขุนราม อำเภอพัฒนานิคม โดยประยุกต์ใช้การวิจัยภาคสนามในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้หลายวิธีประกอบกัน ได้แก่ การวิเคราะห์เอกสาร การสำรวจชุมชน การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ตรวจสอบข้อมูล โดยการตรวจสอบแบบสามเส้า ด้านข้อมูลและด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาแบบสร้างข้อสรุปโดยยึดกรอบการวิจัยเป็นหลัก

๓.๓ การสังเคราะห์รูปแบบการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรี

โดยนำผลการวิจัยที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ มาสังเคราะห์เข้าด้วยกัน

๓.๔ การศึกษาความถูกต้อง ความเป็นไปได้ และการนำรูปแบบการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรีไปใช้และหรือประยุกต์ใช้ โดยใช้การศึกษาความเห็นที่สอดคล้องต้องกัน จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรี จำนวน ๒๙ คน ที่เลือกอย่างเฉพาะเจาะจงตามวัตถุประสงค์การวิจัย จาก ๑) ชมรมผู้สูงอายุ ๒) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๓) รพ.สต. ๔) หน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่อยู่ในตำบล และ ๕) หน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่อยู่นอกตำบล เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยการหาค่าจำนวนและร้อยละ การวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง (ค่าเฉลี่ยเลขคณิตและฐานนิยม) และการวัดการกระจาย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)

๔. ผลการวิจัย

๔.๑ การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลพบุรี

๔.๑.๑ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลพบุรีมีการบริหารงานด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ ในระดับมาก โดยคณะผู้บริหารมีจุดมุ่งหมายในการบริหารงานเป็นหนึ่งเดียวกัน มีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการบริหารงานไว้อย่างชัดเจน โดยเน้นในมิติที่หลากหลายครอบคลุมทั้ง “สุขภาพดี เศรษฐกิจมั่นคง สังคมเข้มแข็ง สิ่งแวดล้อมดี” สอดรับกับเป้าหมายรวมของการพัฒนาประเทศ ที่ต้องการให้ประเทศไทยเป็นสังคมที่ “มั่นคง (สังคม) มั่งคั่ง (เศรษฐกิจ) และยั่งยืน (สิ่งแวดล้อม)” และสามารถปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จอย่าง สมเหตุสมผล และสามารถปฏิบัติงานให้ได้ผลงานตามที่กำหนดไว้โดย โดยการใช้ “แผนยุทธศาสตร์” เป็นเครื่องมือที่สำคัญ

๔.๑.๒ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลพบุรีมีการบริหารงานด้านการวางแผน ในระดับมาก โดยมีการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอน และได้จัดทำ “แผนการดำเนินงาน” ที่แสดงถึงรายละเอียดแผนงาน โครงการ กิจกรรมการพัฒนาที่ดำเนินการจริงทั้งหมดประจำปีงบประมาณนั้นๆ

๔.๑.๓ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลพบุรีจัดให้มีการควบคุมและการประเมินผลอยู่ในระดับมาก มีความโปร่งใสในการดำเนินงาน มีการกำกับดูแลจากหน่วยงานของรัฐ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและการกำกับดูแล มีการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานกับวัตถุประสงค์ และการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ทั้งในเชิงปริมาณและในเชิงคุณภาพ

๔.๑.๔ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลพบุรีมีการบริหารงานด้านการงบประมาณ ในระดับมาก มีการบริหารการคลังท้องถิ่นอย่างถูกต้อง มีการบริหารงบประมาณและทรัพยากรต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด พัฒนาระบบการวางแผนและงบประมาณ

๔.๑.๕ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลพบุรีมีการบริหารงานด้านการจัดคนเข้าทำงานอยู่ในระดับมาก มีระเบียบปฏิบัติในการคัดเลือกคนเข้าทำงานอย่างเป็นทางการ มีระเบียบการบริหารงานบุคคลอย่างชัดเจน โดยเน้นการพัฒนาด้านบริหารทั่วไป ด้านบริการชุมชนและสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านดำเนินการอื่น

๔.๑.๖ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลพบุรีมีการบริหารงานด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับมาก สร้างโอกาสและดำเนินการให้ประชาชนมีส่วนร่วมตัดสินใจโดยจัดเวทีประชาคม การมีส่วนร่วมดำเนินการและสนับสนุนการดำเนินโครงการและกิจกรรมการพัฒนาต่างๆ โดยการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร แผนงาน และกิจกรรมการพัฒนาต่างๆ จนได้รับผลประโยชน์อย่างทั่วถึง รวมทั้งให้ประชาชนติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการและกิจกรรมการพัฒนาต่างๆ ด้วย

๔.๑.๗ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลพบุรีมีการบริหารงานด้านการจัดองค์การอยู่ในระดับมาก มีการจัดโครงสร้างการบริหารองค์การชัดเจน มีการบริหารจัดการองค์การอย่างมีประสิทธิภาพ โดยได้จัดให้มีโครงสร้างองค์การและอำนาจหน้าที่ในการบริหารงาน ทั้งสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๔.๑.๘ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลพบุรีมีการบริหารงานด้านการกระจายอำนาจอยู่ในระดับมาก มีอำนาจในการดูแลกิจการของตนเอง มีอิสระในการดำเนินการจนสามารถตัดสินใจดำเนินการได้ด้วยตนเอง ขณะเดียวกันก็ดำเนินการโดยการเชื่อมโยงและสอดคล้องกับนโยบายและการบริหารจัดการในภาพรวมของชาติ และยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ

๔.๒ การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลพบุรี

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลพบุรีได้ร่วมกับหน่วยงาน องค์การ และกลุ่มพลังทางสังคมทั้งในและนอกตำบลพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้านต่างๆ ดังนี้

๔.๒.๑ ผู้สูงอายุในเขตองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลพบุรีได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุครบทุกคน

๔.๒.๒ ด้านสุขภาพกาย ในเรื่องอาหารและโภชนาการ ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม และสุขภาพอนามัย ในหลากหลายโครงการ จนทำให้ผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรีมีคุณภาพชีวิตด้านร่างกายอยู่ในระดับมาก ได้รับประทานอาหารอย่างเพียงพอ ได้รับการด้านสาธารณสุขอย่างต่อเนื่อง การมีเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มที่เหมาะสมตามอัตภาพ และการมีที่อยู่อาศัยที่สะดวกสบาย

๔.๒.๓ ด้านจิตใจ ในเรื่องการมีคุณธรรมในตน และการมีคุณธรรมในสังคม ในหลากหลายโครงการ จนทำให้ผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรีมีคุณภาพชีวิตด้านจิตใจอยู่ในระดับมาก ประพฤติดีงาม สุจริตทั้งกาย วาจา ใจ เชื้อมั่นในการทำความดี ใช้หลักธรรมของศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ดำเนินชีวิตในทางชอบธรรมตามคุณธรรมและศีลธรรม รักษาชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ยึดมั่นในวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม และรับผิดชอบและทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม

๔.๒.๔ ด้านสังคม ในเรื่องครอบครัวและสังคม ในหลากหลายโครงการ จนทำให้ผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรีมีคุณภาพชีวิตด้านสังคมอยู่ในระดับมาก มีครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขอบอุ่น และร่มเย็น ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว และอยู่ในสังคมที่เคารพกฎหมาย มีขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม เสมอภาค มีสิทธิและเสรีภาพที่ไม่ขัดต่อความสงบสุขและความมั่นคงของรัฐ

๔.๒.๕ ด้านเศรษฐกิจ ในหลากหลายโครงการ จนทำให้ผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรีมีคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับมาก ประกอบอาชีพสุจริต มีมาตรฐานการดำรงชีพที่ดี และการมีปัจจัย ๔ เพียงพอต่อการดำรงชีพ และมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดี

๔.๒.๖ ด้านสติปัญญา ในหลากหลายโครงการ จนทำให้ผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรีมีคุณภาพชีวิตด้านสติปัญญาอยู่ในระดับมาก มีความคิดดีและยอมรับตัวเอง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชน สามารถปรับตัวและดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมตามวัย

๔.๒.๗ ด้านพัฒนาตนเองในหลากหลายโครงการ จนทำให้ผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรีมีคุณภาพชีวิตด้านพัฒนาตนเองอยู่ในระดับมาก มีประสบการณ์ที่เป็นฐานในการดำเนินชีวิต และใช้ศักยภาพส่วนบุคคลสร้างสรรค์และพัฒนาตนเอง

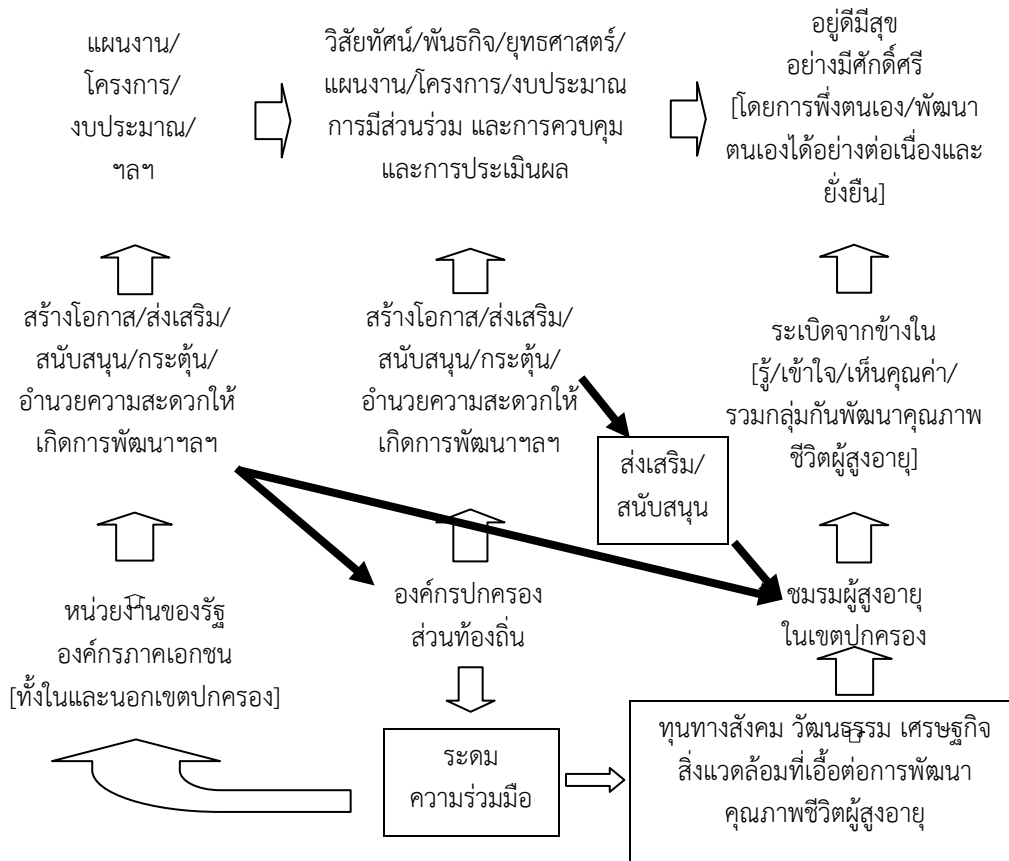
๔.๓ ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรี

การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรี มีความสัมพันธ์กันในเชิงปฏิฐานในระดับน้อย โดยมี ๔ องค์ประกอบของการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรี ได้แก่ การบรรลุวัตถุประสงค์ (มีความสัมพันธ์ ๓ ด้าน คือ ร่างกาย จิตใจ และสังคม) การควบคุมและการประเมินผล (มีความสัมพันธ์ ๔ ด้าน คือ จิตใจ สังคม สติปัญญา และการพัฒนาตนเอง) การงบประมาณ (มีความสัมพันธ์ ๕ ด้าน คือ ร่างกาย สังคม เศรษฐกิจ สติปัญญา และการพัฒนาตนเอง) และการมีส่วนร่วมของประชาชน (มีความสัมพันธ์ทุกด้าน คือ ร่างกาย จิตใจ สังคม เศรษฐกิจ สติปัญญา และการพัฒนาตนเอง) การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรีในทุกองค์ประกอบ (ร่างกาย จิตใจ สังคม เศรษฐกิจ สติปัญญา และการพัฒนาตนเอง)

๔.๔ รูปแบบการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรี

๔.๔.๑ ปัจจัยความสำเร็จของรูปแบบการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรี โดยทุกปัจจัยมีความสำคัญในระดับมาก เรียงลำดับความสำคัญ คือ ๑) การบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๒) ทูทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมของตำบล ๓) การดำเนินการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบล ๔) การดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุตำบล ๕) การสนับสนุนของหน่วยงานองค์กรภาครัฐและเอกชนที่อยู่ในเขตปกครอง และ ๖) การสนับสนุนของหน่วยงานองค์กรภาครัฐและเอกชนที่อยู่นอกเขตปกครอง

๔.๔.๒ การบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรี ดำเนินการได้ใน ๒ ลักษณะ คือ ๑) การส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยตรง และ ๒) การระดมความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ จากหน่วยงานองค์กรภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม ทั้งที่ตั้งอยู่ในและนอกเขตปกครอง ซึ่งสามารถสรุปรูปแบบการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรี ได้ดังนี้

๔.๔.๓ ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องต้องกันเป็นเอกฉันท์ (ร้อยละ ๑๐๐) ว่ารูปแบบการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรีนี้มีความถูกต้อง มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นไปได้ในการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ จะนำไปใช้หรือประยุกต์ใช้

๕. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่พบว่าปัจจัยความสำเร็จของรูปแบบการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรี มาจากองค์ประกอบสำคัญเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้

๕.๑ การบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรี เห็นพ้องต้องกันว่ามียุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีภารกิจและหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ และแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๕๐ (๗) ที่กำหนดให้มีหน้าที่ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ และ

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ และแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๖๖ และ มาตรา ๖๗ (๖) ที่กำหนดให้มีหน้าที่ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ ประกอบกับพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๖ (๑๐) ที่ระบุว่าให้เทศบาลมีอำนาจและหน้าที่ในการสังคม สงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ ที่ได้กำหนดสิทธิที่ผู้สูงอายุจะต้องได้รับตามกฎหมาย ซึ่งแผนยุทธศาสตร์ผู้สูงอายุ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๖๔) ได้ให้ความสำคัญต่อวงจรชีวิตและความสำคัญของทุกคนในสังคมที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง และจะต้องเข้าสู่ระยะวัยสูงอายุตามวงจรชีวิตที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ โดยแผนยุทธศาสตร์ฉบับดังกล่าวได้กำหนดมาตรการในการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันและสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุ โดยส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรทางศาสนา องค์กรเอกชน และองค์กรสาธารณะประโยชน์มีส่วนร่วมในการดูแลจัดสวัสดิการเพื่อผู้สูงอายุโดยกระบวนการประชาคมและส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีแผนงบประมาณในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้วย สอดคล้องกับข้อเสนอของประเวศ วะสี ที่ได้เสนอว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอยู่เต็มประเทศ (ประมาณ ๘,๐๐๐ องค์กร) อยู่ใกล้ชิดประชาชน มีหน้าที่ในการพัฒนาทุกด้าน หากได้รับความเข้าใจ เห็นคุณค่า และได้รับการส่งเสริมสนับสนุนชุมชนและท้องถิ่นร่วมกัน สามารถพัฒนาอย่างบูรณาการทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม การศึกษา และสุขภาพ ไปสู่ความพอเพียงและเป็นสุขได้ สอดคล้องกับเศรษฐวัฒน์ โชควรกุล^๗ ที่ศึกษาเรื่อง นโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดให้มีเครือข่ายความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพ และยังสอดคล้องกับ Amanda Lehning, and Annie Harmon ที่เสนอดัชนีชี้วัดชุมชนน่าอยู่สำหรับการพัฒนาผู้สูงอายุ อย่างยั่งยืนว่าชุมชนที่ส่งเสริมการมีสุขภาวะที่ดีของผู้สูงอายุ ได้แก่ ที่อยู่อาศัย แหล่งธุรกิจ องค์กรบริหารท้องถิ่น สินค้า บริการ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ

ในการนี้ยังสอดคล้องกับที่จังหวัดลพบุรีได้เห็นคุณค่าความสำคัญและได้เสนอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญภายใต้ความร่วมมือโครงการลพบุรีโมเดล “คนลพบุรีไม่ทอดทิ้งกัน” โดยเสนอให้มีการจัดตั้งศูนย์ดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุในท้องถิ่น (จัดตั้งศูนย์ขึ้นมาใหม่หรือสามารถใช้ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุเดิมที่มีอยู่แล้วก็ได้) โดยให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อบริหารจัดการศูนย์ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ ซึ่งมีตัวแทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมเป็นส่วนสำคัญ ในคณะกรรมการดำเนินการร่วมกับตัวแทนจากผู้สูงอายุ ตัวแทนจากภาคประชาชน เป็นต้น โดยมี

^๗ เศรษฐวัฒน์ โชควรกุล, “นโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”, วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ๑(๑) : ๑๔๖-๑๖๕.

นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นที่ปรึกษาและเป็นผู้ลงนามในคำสั่งแต่งตั้งด้วย และและยังสอดคล้องกับมติสมัชชาสุขภาพจังหวัดลพบุรีเมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ในประเด็นการพัฒนา ระบบการดูแลสุขภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดลพบุรี ที่ขอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการในส่วนที่สำคัญคือ ๑) จัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาระบบการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงในชุมชน ๒) จัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่น แผนพัฒนาท้องถิ่น ๓ ปี และแผนพัฒนาท้องถิ่นประจำปี รวมทั้งให้จัดทำแผนพัฒนาบุคลากรที่รับผิดชอบการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๓) จัดทำฐานข้อมูลผู้สูงอายุให้ครอบคลุมโดยแบ่งประเภทตามกลุ่มภาวะพึ่งพิง ๔) ปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย รวมทั้งส่งเสริมอาชีพหรือพิจารณาจัดสวัสดิการสังคมให้กับครอบครัวที่ดูแลผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง ๕) จัดให้มีศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เพื่อดูแลผู้สูงอายุกลางวัน และฟื้นฟูสภาพสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน ๖) ส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดอาสาสมัครชุมชนดูแลผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงในชุมชน และ ๗) เปิดเวทีให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการผลักดันนโยบายท้องถิ่น ด้านการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว ตลอดจนการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล

๕.๒ ทูทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น โดยผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรี เห็นพ้องต้องกันว่ามิตบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับที่เสรี พงศ์พิศ ได้เสนอว่า พลังทางวัฒนธรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญของสังคมไทย ดังนั้น ต้องบำรุงรักษา แก้วที่สำคัญนี้ให้สมบูรณ์ แข็งแรง คงทน เพื่อให้สังคมไทยอยู่ได้อย่างไม่มีปัญหาท่ามกลางวิกฤต เศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน และยังสอดคล้องกับข้อเสนอของเอนก นาเคบุตร^๘ ที่เสนอว่า ภูมิปัญญาเป็นคุณค่าในท้องถิ่นที่ชุมชนยึดเหนี่ยวและรู้สึกผูกพันในเรื่องของจิตวิญญาณ ไม่ว่าจะเป็นความรักถิ่น ความรู้สึกของคนที่ถูกพันธนาการของสายเลือด เช่น ความเป็นคนเมืองย่าโม คุณค่าที่มีต่อหลักศาสนา ผูกพันต่อป่าชุมชนร่วมกัน การดูแลคนที่อยู่ในศรัทธาวัดเดียวกัน เป็นต้น ส่งผลให้เกิดความรักความภาคภูมิใจในทุนทางภูมิปัญญาของตนเองที่บรรพบุรุษถ่ายทอดสืบต่อกันมา นอกจากนี้ภูมิปัญญาเป็นทุนทางสังคมที่จะขับเคลื่อนให้เกิดกระบวนการทางสังคมอื่นๆ ด้วย และยังสอดคล้องกับข้อเสนอของอานันท์ กาญจนพันธุ์^๙ ที่เสนอว่าทุนทางภูมิปัญญาเป็นพลวัตของชุมชนในมิติทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นพลังสร้างสรรค์สังคม เป็นสิทธิตามธรรมชาติที่จะเสริมสร้างความมั่นใจและอำนาจให้กับคนในชุมชนหรือสังคมท้องถิ่นเพื่อเป็นพลังในการเรียนรู้ สร้างสรรค์ การผลิตใหม่ และถ่ายทอดภูมิปัญญา นอกจากนี้อำนาจยังแสดงถึงศักยภาพของชุมชนที่สามารถพึ่งตนเองได้

๕.๓ การดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุในตำบล โดยผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรี เห็นพ้องต้องกันว่า

^๘ เอนก นาเคบุตร, กอบบ้านกู้เมืองด้วยพลังแผ่นดิน, (กรุงเทพมหานคร : ๒๑ เซนจูรี่, ๒๕๔๕), หน้า ๕๔.

^๙ อานันท์ กาญจนพันธุ์, วัฒนธรรมกับการพัฒนา : มิติของพลังที่สร้างสรรค์, (กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา, ๒๕๓๘), หน้า ๘๖.

ชมรมผู้สูงอายุตำบลมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการมีกิจกรรม (The Activity Theory) ที่เสนอว่า ผู้สูงอายุจะมีความสุขทั้งทางร่างกายและจิตสังคมจากการมีกิจกรรมร่วมกัน และการเคลื่อนไหวตลอดเวลา ทำให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างกระฉับกระเฉง และมีความรู้สึกว่าเป็นประโยชน์ โดยทฤษฎีการมีกิจกรรมเชื่อว่าผู้ที่สามารถเข้าร่วมในกิจกรรมทางสังคมได้มากย่อมมีโอกาสพบปะเพื่อนฝูงในวัยเดียวกัน และมองโลกกว้างขึ้นสอดคล้องกับผลจากการศึกษาของอารีวรรณ คุณเจตน์ที่พบว่า ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มีคุณภาพชีวิตเชิงจิตวิสัยดีกว่าผู้สูงอายุที่ไม่ได้เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ ซึ่งคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ และแผนยุทธศาสตร์ผู้สูงอายุ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๖๔) ที่ได้กำหนดให้มีการส่งเสริมให้มีกิจกรรมสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุกับคนทุกวัย โดยดำเนินการเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และการกีฬา และกำหนดมาตรการในการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันและสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุ โดยส่งเสริมการจัดตั้งและดำเนินงานชมรมผู้สูงอายุและเครือข่าย และสนับสนุนกิจกรรมขององค์กรเครือข่ายผู้สูงอายุ

๕.๔ การดำเนินการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล กองทุนหลักประกันสุขภาพตำบล หน่วยงาน องค์การภาครัฐ เอกชน ทั้งที่ตั้งอยู่ในตำบล และนอกตำบล (หน่วยงานสังกัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นต้น) โดยผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรี เห็นพ้องต้องกันว่าโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล กองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในระดับมาก เห็นพ้องต้องกันว่าหน่วยงาน องค์การภาครัฐ เอกชนที่ตั้งอยู่ในตำบลมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในระดับมาก และหน่วยงาน องค์การภาครัฐ เอกชนที่ตั้งอยู่นอกตำบลมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในระดับมาก สอดคล้องกับการที่คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบปฏิญญาผู้สูงอายุไทย เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๒ (พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นปีสากลว่าด้วยผู้สูงอายุ) ซึ่งเป็นพันธกรณีเพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ได้รับการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในข้อ ๗ ที่กำหนดว่ารัฐโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคเอกชน ประชาชน สถาบันสังคมต้องกำหนดนโยบายและแผนหลักด้านผู้สูงอายุ ส่งเสริมการประสานงานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ให้บรรลุผลตามเป้าหมาย ซึ่งคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ และแผนยุทธศาสตร์ผู้สูงอายุฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๖๔) ได้กำหนดมาตรการ ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันและสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุ โดยส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรทางศาสนา องค์กรเอกชนและองค์กรสาธารณะประโยชน์มีส่วนร่วมในการดูแลจัดสวัสดิการเพื่อผู้สูงอายุโดยกระบวนการประชาคม ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของชุมชนที่ดำเนินการจัดบริการและสวัสดิการเพื่อผู้สูงอายุ และส่งเสริมให้องค์กรทางศาสนามีส่วนร่วมในการพัฒนาจิตใจและดูแลจัดสวัสดิการเพื่อผู้สูงอายุ

๖. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยและพัฒนานี้ สามารถนำสู่การให้ข้อเสนอแนะเพื่อประโยชน์มากยิ่งขึ้น ดังนี้

๖.๑ ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

๖.๑.๑ จากผลการวิจัยที่พบว่าการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรีมีความสัมพันธ์กันในเชิงปฏิฐาน โดยมี ๔ องค์ประกอบของการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรี ได้แก่ การบรรลุวัตถุประสงค์ การควบคุมและการประเมินผล การงบประมาณ และการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนั้น สมควรที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเน้นการบริหารที่มุ่งสู่ ๑) การบรรลุวัตถุประสงค์ (โดยการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ต่างๆ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ) ๒) การควบคุมและการประเมินผล (โดยมีกระบวนการในการควบคุม กำกับ ดูแล ติดตาม และประเมินผลเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้) ๓) การงบประมาณ (โดยการกำหนดแผนพัฒนา แผนปฏิบัติการ โครงการ และงบประมาณ) และ ๔) การมีส่วนร่วมของประชาชน (โดยการสร้างกระบวนการและโอกาสให้ประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุในฐานะคลังภูมิปัญญาของท้องถิ่น ได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการบวรการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้วย)

๖.๑.๒ จากผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบและปัจจัยสำคัญของรูปแบบการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรี รวม ๖ ปัจจัย เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังกล่าวข้างต้น โดยแต่ละปัจจัยมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบแตกต่างกัน ดังนั้น ซึ่งแต่ละองค์ประกอบและปัจจัยสำคัญจะต้องพิจารณาดำเนินการในส่วนของตนให้สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตน โดยต้องประสานพลังกัน (Synergy) เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้สามารถบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรีให้มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องสร้างความเป็นผู้นำและความเข้มแข็งในการดำเนินการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรี ทั้ง ๒ ลักษณะ กล่าวคือ ๑) การส่งเสริม/สนับสนุน (Promoting And Supporting) และ ๒) การระดมความร่วมมือ (Cooperating) โดยการประสานงาน สร้างความเข้าใจ แสวงหาและระดมความร่วมมือและทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตปกครอง จากหน่วยงานและองค์กร (ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม) ทั้งที่อยู่ตั้งอยู่ในเขตปกครอง และนอกเขตปกครอง นอกจากนี้ ยังพยายามศึกษาและใช้ศักยภาพของทุนทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมในเขตปกครองให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้วย

๖.๒ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

ผลการวิจัยและพัฒนานี้ สามารถพัฒนารูปแบบการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรี ดังนั้น เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในตำบลท้องถิ่นต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงสมควรดำเนินการวิจัยและพัฒนา

(R&D) โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) อย่างสำคัญจากองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้ง ๖ องค์ประกอบข้างต้น

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย:

(๑) หนังสือ:

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. **มาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ.**

กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์แห่งประเทศไทย. ๒๕๔๘.

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. **การดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.** กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์. ๒๕๔๔.

จิตติมา กัตถัญญ และวิทยา ตันอารีย์. **หลักการดูแลผู้สูงอายุเบื้องต้น.** เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. ๒๕๕๓.

ประเวศ วะสี. **ยุทธศาสตร์ อบต.จุดเปลี่ยนประเทศไทย.** (พิมพ์ครั้งที่ ๓). นนทบุรี ; สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. ๒๕๕๑.

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. **สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย.** กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิ. ๒๕๕๐.

สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. **ประชากรสูงอายุไทย:**

ปัจจุบันและอนาคต. กรุงเทพมหานคร. ๒๕๕๗.

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลพบุรี. **แผนปฏิบัติการสาธารณสุข ประจำปี ๒๕๕๖ จังหวัดลพบุรี.** ๒๕๕๖.

เสรี พงศ์พิศ. **ชุมชนเรียนรู้อยู่เย็นเป็นสุข.** กรุงเทพมหานคร: พลังปัญญา. ๒๕๔๘.

อานันท์ กาญจนพันธุ์. **วัฒนธรรมกับการพัฒนา : มิติของพลังที่สร้างสรรค์.** กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา. ๒๕๓๘.

อารีวรรณ คุณเจตน์. **คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดจันทบุรี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา. ๒๕๔๑.

เอนก นาคะบุตร. **กอบบ้านกู้เมืองด้วยพลังแผ่นดิน.** กรุงเทพมหานคร : ๒๑ เซนจูรี่. ๒๕๔๕.

(๒) วารสาร:

ธนยศ สุมาลย์โรจน์ และฮานานมุฮิบบะตุตติ นอจิ สุขไสว. “ผู้สูงอายุในโลกแห่งการทำงาน: มุมมองเชิงทฤษฎีทางกายจิตสังคม”. **วารสารปัญญาภิวัฒน์.** ๗ (๑) : ๒๔๒-๒๕๔.

ธनिया โพธิ์งาม. “การศึกษาปัญหาและความต้องการสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกปีบ อําเภอมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว”. **วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์.** ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๓ กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๗.

เศรษฐวัฒน์ โชควรกุล. “นโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”. วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์. ๑ (๑) : ๑๔๖-๑๖๕.

๒. ภาษาอังกฤษ:

(I) Books:

- Amanda Lehning, and Annie Harmon. **Livable Community Indicators for Sustainable Aging**. Stanford Center on Longevity. New York. 2013. Malholtra, Naresh K. **Marketing Research : an Applied Orientation**. (6th ed.). English, Book, Illustrated edition. 2010.
- Wan He, Daniel Goodkind, and Paul Kowa. **An Aging World: 2015 International Population Reports**. U.S. Government Publishing Office, Washington, DC. 2016.